

پیام امام

امیر المؤمنین علیه السلام

شرح تازہ و جامعی بر نہج البلاغہ

جلد پانز دہم

(کفتار حکیمانہ)

۴۸۰ - ۳۶۱

آیۃ اللہ العظمیٰ مکارم شیرازی

با همکاری: جمعی از فضلا و دانشمندان

فهرست نویسی پیش از انتشار: توسط انتشارات امام علی بن ابی طالب علیه السلام.

مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۰۵ -

پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام: شرح تازه و جامعی بر نهج البلاغه / مکارم شیرازی؛ با همکاری جمعی از فضلا و دانشمندان. - قم: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع) - ۱۳۹۰.

ISBN: 978-964-533-044-1

ج. (دوره)

ISBN: 978-964-533-174-8

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه.

ج. ۱۵ (چاپ اول: ۱۳۹۱)

۱. علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نهج البلاغه - نقد و تفسیر. ۲. علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - گفتار حکیمانه. ۳. علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - کلمات قصار. الف. علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. ب. عنوان. ج. عنوان: نهج البلاغه. شرح. د. عنوان: شرح تازه و جامعی بر نهج البلاغه.

۲۹۷/۹۵۱۵

ب. ۳۸/۰۲/۷ پ ۹

با همکاری دانشمندان و ستاره حجج اسلام آقایان:
محمدرضا آشتیانی، - محمد خواد ارسطو - سعید داودی - احمد قدسی
و سید عبدالمهدی ترکلی

ناشر

نوزدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام ج ۱۵

تألیف: آیه الله العظمی مکارم شیرازی و همکاران

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: چهارم

صفحه و قطع: ۷۵۱ صفحه / وزیری

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵

چاپخانه: سلیمانزاده

ناشر: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۳-۱۷۴-۸

قم - ابتدای خیابان شهدا - گوی آمار (۲۲) - پلاک ۱۵

تلفن: ۳۷۷۳۲۴۷۸ - دورنگار: ۳۷۸۴۰۰۹۹

www.imamali.pub.ir

قیمت: ۳۰/۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۷	گفتار حکیمانه ۳۶۱
۱۸	شرح و تفسیر: راه استجابت دعا
۲۳	گفتار حکیمانه ۳۶۲
۲۴	شرح و تفسیر: رای احمد آبرو
۲۷	گفتار حکیمانه ۳۶۳
۲۸	شرح و تفسیر: دو دلیل نادانی
۳۳	گفتار حکیمانه ۳۶۴
۳۴	شرح و تفسیر: تفکر منطقی
۳۵	نکته: آداب سؤال
۳۹	گفتار حکیمانه ۳۶۵
۴۰	شرح و تفسیر: بهترین راه ادب آموزی خویشتن
۴۳	نکته: حجاب حبّ ذات
۴۵	گفتار حکیمانه ۳۶۶
۴۶	شرح و تفسیر: آنجا که علم فرار می کند
۵۱	گفتار حکیمانه ۳۶۷
۵۱	بخش اول:
۵۳	شرح و تفسیر: سرنوشت دنیا پرستان
۶۱	بخش دوم:
۶۱	شرح و تفسیر: شیوه مؤمنان راستین

گفتار حکیمانه ۳۶۸	۶۵
شرح و تفسیر: فلسفه ثواب و عقاب	۶۶
نکته: آیا ثواب، تفضل است یا استحقاق؟	۶۸
گفتار حکیمانه ۳۶۹	۷۱
شرح و تفسیر: زمانی طوفانی در پیش است	۷۳
نکته: آیا زمان ما مصداق کلام بالاست؟	۷۷
گفتار حکیمانه ۳۷۰	۷۹
شرح و تفسیر: یک پیام مستمر	۸۰
گفتار حکیمانه ۳۷۱	۸۵
شرح و تفسیر: ده موانع مهر سرنوشت ساز	۸۶
گفتار حکیمانه ۳۷۲	۹۳
شرح و تفسیر: ارکان دین و دنیا	۹۵
نکته: با جابر بن عبدالله انصاری بیشتر آشنا شویم	۱۰۰
گفتار حکیمانه ۳۷۳	۱۰۳
شرح و تفسیر: مراحل سه گانه نهی از منکر	۱۰۵
نکته‌ها	۱۰۸
۱. محمد بن جریر طبری	۱۰۸
۲. عبدالرحمن بن ابی لیلی	۱۰۹
گفتار حکیمانه ۳۷۴	۱۱۱
شرح و تفسیر: مردگان زنده‌نما!	۱۱۳
نکته: امر به معروف و نهی از منکر در تعلیمات اسلامی	۱۲۰
گفتار حکیمانه ۳۷۵	۱۲۳
شرح و تفسیر: قلب‌های واژگونه!	۱۲۴
گفتار حکیمانه ۳۷۶	۱۲۹
شرح و تفسیر: عاقبت حق و باطل	۱۳۰

۱۳۵	گفتار حکیمانه ۳۷۷
۱۳۶	شرح و تفسیر: نه نیکوکاران در امانند نه بدکاران مأیوس
۱۳۸	نکته: منظور از مکر الهی چیست؟
۱۴۱	گفتار حکیمانه ۳۷۸
۱۴۲	شرح و تفسیر: سرچشمه تمام عیوب
۱۴۷	گفتار حکیمانه ۳۷۹
۱۴۹	شرح و تفسیر: روزی دو گونه است
۱۵۳	گفتار حکیمانه ۳۸۰
۱۵۴	شرح و تفسیر: بی اعتباری این جهان
۱۵۷	گفتار حکیمانه ۳۸۱
۱۵۸	شرح و تفسیر: حتی بایک کلمه
۱۶۱	گفتار حکیمانه ۳۸۲
۱۶۲	شرح و تفسیر: دو نکته حکیمانه
۱۶۷	گفتار حکیمانه ۳۸۳
۱۶۸	شرح و تفسیر: در برابر معاصی ضعیف و در برابر طاعت قوی باش
۱۷۱	گفتار حکیمانه ۳۸۴
۱۷۲	شرح و تفسیر: سه نکته حکیمانه
۱۷۷	گفتار حکیمانه ۳۸۵
۱۷۸	شرح و تفسیر: در پستی دنیا همین بس!
۱۸۱	گفتار حکیمانه ۳۸۶
۱۸۲	شرح و تفسیر: هر تلاشی سرانجام به نتیجه می رسد، کم یا زیاد
۱۸۵	گفتار حکیمانه ۳۸۷
۱۸۶	شرح و تفسیر: همه چیز دنیا در برابر آخرت ناچیز است
۱۸۹	گفتار حکیمانه ۳۸۸
۱۹۰	شرح و تفسیر: بدترین بلاها

گفتار حکیمانه ۳۸۹	۱۹۵
شرح و تفسیر: هر افتخاری است در عمل است	۱۹۶
گفتار حکیمانه ۳۹۰	۲۰۱
شرح و تفسیر: تقسیم صحیح ساعات شب و روز	۲۰۲
گفتار حکیمانه ۳۹۱	۲۰۷
شرح و تفسیر: زاهد باش تا ببینی!	۲۰۸
گفتار حکیمانه ۳۹۲	۲۱۳
شرح و تفسیر: شخصیت انسان زیر زبان او نهفته است	۲۱۴
گفتار حکیمانه ۳۹۳	۲۱۷
شرح و تفسیر: تلاش معقول	۲۱۸
گفتار حکیمانه ۳۹۴	۲۲۱
شرح و تفسیر: کلمات نافذتر از تیرها!	۲۲۲
گفتار حکیمانه ۳۹۵	۲۲۵
شرح و تفسیر: زندگی ساده قانع کننده است	۲۲۶
گفتار حکیمانه ۳۹۶	۲۲۹
شرح و تفسیر: مرگ آری ولی تن دادن به ذلت هرگز!	۲۳۰
گفتار حکیمانه ۳۹۷	۲۳۷
شرح و تفسیر: بهترین عطرها	۲۳۸
گفتار حکیمانه ۳۹۸	۲۴۲
شرح و تفسیر: ردای فخر و تکبر را بیفکن!	۲۴۳
گفتار حکیمانه ۳۹۹	۲۴۹
شرح و تفسیر: حقوق متقابل پدر و فرزند	۲۵۰
نکته ها	۲۵۵
۱. چه حقوقی پدر و مادر بر فرزندان دارند؟	۲۵۵

۲۵۸	۲. فرزندان بر پدران و مادران چه حقوقی دارند؟
۲۶۱	گفتار حکیمانه ۴۰۰
۲۶۲	شرح و تفسیر: کدام حق است و کدام خرافه؟
۲۷۲	نکته: اسباب نشاط و شادی و دفع غم و اندوه
۲۷۵	گفتار حکیمانه ۴۰۱
۲۷۶	شرح و تفسیر: هماهنگی معقول با مردم
۲۷۹	گفتار حکیمانه ۴۰۲
۲۸۰	شرح و تفسیر: فراتر از حد تو سخن مگو
۲۸۳	گفتار حکیمانه ۴۰۳
۲۸۴	شرح و تفسیر: پراگنده کاری و شکست
۲۸۷	گفتار حکیمانه ۴۰۴
۲۸۸	شرح و تفسیر: هر چه هست از او است
۲۹۳	گفتار حکیمانه ۴۰۵
۲۹۴	شرح و تفسیر: این مرد لجوج را رها کن
۲۹۶	نکته‌ها
۲۹۶	۱. ماجرای گفتگوی عمار یاسر و مغیره
۲۹۷	۲. عمار یاسر و مغیره بن شعبه را بیشتر بشناسیم
۳۰۳	گفتار حکیمانه ۴۰۶
۳۰۴	شرح و تفسیر: دو کار زیبا!
۳۰۹	گفتار حکیمانه ۴۰۷
۳۱۰	شرح و تفسیر: هر درک عاقلانه‌ای روزی نجات‌بخش است
۳۱۳	گفتار حکیمانه ۴۰۸
۳۱۴	شرح و تفسیر: با حق ستیزه مکن؛ به زمین خواهی خورد
۳۱۹	گفتار حکیمانه ۴۰۹
۳۲۰	شرح و تفسیر: قلب کتاب چشم است

۳۲۳	گفتار حکیمانه ۴۱۰
۳۲۴	شرح و تفسیر: رئیس صفات پسندیده
۳۲۹	گفتار حکیمانه ۴۱۱
۳۳۰	شرح و تفسیر: مراقب باش یا چه کسی سخن می گوئی؟
۳۳۳	گفتار حکیمانه ۴۱۲
۳۳۴	شرح و تفسیر: بهترین راه تأدیب خویشتن
۳۳۶	نکته: روابط و اسباب آن
۳۳۹	گفتار حکیمانه ۴۱۳ و ۴۱۴
۳۴۱	شرح و تفسیر: در راهی صائب
۳۴۳	نکته: راه صحیح برخورد با مشکلات زندگی
۳۴۷	گفتار حکیمانه ۴۱۵
۳۴۸	شرح و تفسیر: سه ویژگی دنیا
۳۵۱	نکته: ناپایداری مواهب این جهان
۳۵۳	گفتار حکیمانه ۴۱۶
۳۵۵	شرح و تفسیر: برای چه کسی باقی می گذاری؟
۳۶۱	گفتار حکیمانه ۴۱۷
۳۶۳	شرح و تفسیر: مراحل استغفار کامل
۳۶۷	نکته ها
۳۶۷	۱. شرایط توبه واقعی
۳۷۰	۲. سرگذشت عجیب همسایه ابوبصیر
۳۷۳	گفتار حکیمانه ۴۱۸
۳۷۴	شرح و تفسیر: بهترین یاور در برابر سفیهان
۳۷۹	گفتار حکیمانه ۴۱۹
۳۸۰	شرح و تفسیر: نقاط ضعف عجیب این انسان مغرورا

۳۸۳	 نکته‌ها
۳۸۳	 ۱. نیرومند ضعیف!
۳۸۵	 ۲. مواد تشکیل دهنده عرق بدبو
۳۸۶	 ۳. پشه، موجودی کوچک اما شگفت‌انگیز
۳۸۷	 گفتار حکیمانه ۴۲۰
۳۸۹	 شرح و تفسیر: راه غلبه بر شهوت
۳۹۳	 نکته: راه‌های روشن برای مبارزه با انحرافات جنسی
۳۹۷	 گفتار حکیمانه ۴۲۱
۳۹۸	 شرح و تفسیر: عقل نافه
۴۰۱	 گفتار حکیمانه ۴۲۲
۴۰۲	 شرح و تفسیر: کار نیک کشت بسیار است
۴۰۷	 گفتار حکیمانه ۴۲۳
۴۰۸	 شرح و تفسیر: اگر رابطه خود را با خدا اصلاح کن
۴۱۳	 گفتار حکیمانه ۴۲۴
۴۱۴	 شرح و تفسیر: نقش حلم و عقل
۴۱۹	 گفتار حکیمانه ۴۲۵
۴۲۰	 شرح و تفسیر: واسطه‌های فیض
۴۲۳	 گفتار حکیمانه ۴۲۶
۴۲۴	 شرح و تفسیر: بی‌اعتباری این دو نعمت
۴۲۷	 گفتار حکیمانه ۴۲۷
۴۲۸	 شرح و تفسیر: مشکل خود را با خدا بگو
۴۳۱	 گفتار حکیمانه ۴۲۸
۴۳۲	 شرح و تفسیر: عید واقعی
۴۳۷	 گفتار حکیمانه ۴۲۹
۴۳۸	 شرح و تفسیر: بزرگترین حسرت

- گفتار حکیمانه ۴۳۰ ۴۴۳
- شرح و تفسیر: زیانکارترین انسانها ۴۴۴
- گفتار حکیمانه ۴۳۱ ۴۴۹
- شرح و تفسیر: طالبان دنیا و طالبان آخرت ۴۵۰
- گفتار حکیمانه ۴۳۲ ۴۵۳
- شرح و تفسیر: دوازده صفت اولیاءالله ۴۵۵
- نکته: اولیاءالله در این کلام امام (علیه السلام) چه کسانی هستند؟ ۴۶۱
- گفتار حکیمانه ۴۳۳ ۴۶۳
- شرح و تفسیر: لذات زودگذر و تبعات بسیار ۴۶۴
- گفتار حکیمانه ۴۳۴ ۴۶۷
- شرح و تفسیر: نخست او را بیازمای ۴۶۸
- نکته: آزمودن قبل از دوستی ۴۷۰
- گفتار حکیمانه ۴۳۵ ۴۷۳
- شرح و تفسیر: گشایش درهای امید ۴۷۴
- گفتار حکیمانه ۴۳۶ ۴۷۹
- شرح و تفسیر: معرف کریمان ۴۸۰
- گفتار حکیمانه ۴۳۷ ۴۸۳
- شرح و تفسیر: عدالت برتر است یا جود و بخشش؟ ۴۸۴
- گفتار حکیمانه ۴۳۸ ۴۸۹
- شرح و تفسیر: مردم دشمن چه چیزند؟ ۴۹۰
- گفتار حکیمانه ۴۳۹ ۴۹۳
- شرح و تفسیر: عصاره مفهوم زهد ۴۹۴
- گفتار حکیمانه ۴۴۰ ۴۹۷
- شرح و تفسیر: به وعده‌های اشخاص زیاد خوشبین نباشید ۴۹۸

۵۰۱.....	گفتار حکیمانه ۴۴۱.....
۵۰۲.....	شرح و تفسیر: میدان آزمون بزرگ.....
۵۰۷.....	گفتار حکیمانه ۴۴۲.....
۵۰۸.....	شرح و تفسیر: بهترین شهرها.....
۵۱۳.....	گفتار حکیمانه ۴۴۳.....
۵۱۵.....	شرح و تفسیر: مالک، بزرگمرد نستوه.....
۵۱۷.....	نکته: مالک شش، مرد بسیار شجاع و پرافتخار.....
۵۲۱.....	گفتار حکیمانه ۴۴۴.....
۵۲۲.....	شرح و تفسیر: بهترین روش برای کار کردن.....
۵۲۵.....	گفتار حکیمانه ۴۴۵.....
۵۲۶.....	شرح و تفسیر: پیوند اخلاق، نیک با نیکوگر.....
۵۲۷.....	نکته: صفات اخلاقی کلیدی.....
۵۳۱.....	گفتار حکیمانه ۴۴۶.....
۵۳۲.....	شرح و تفسیر: بهترین مصرف مال.....
۵۳۳.....	نکته‌ها.....
۵۳۳.....	۱. اهمیت زکات.....
۵۳۵.....	۲. صصعه و غالب و فرزدق کیستند؟.....
۵۳۷.....	گفتار حکیمانه ۴۴۷.....
۵۳۸.....	شرح و تفسیر: هشدار به بازرگانان.....
۵۴۱.....	نکته: خطرات ربا.....
۵۴۳.....	گفتار حکیمانه ۴۴۸.....
۵۴۴.....	شرح و تفسیر: مصائب کوچک را بزرگ نشمرید.....
۵۴۷.....	گفتار حکیمانه ۴۴۹.....
۵۴۸.....	شرح و تفسیر: تضاد شخصیت با شهوات سرکش.....

- نکته: عواقب شوم هواپرستی ۵۴۹
- گفتار حکیمانه ۴۵۰ ۵۵۱
- شرح و تفسیر: شوخی نامناسب ۵۵۲
- نکته: خطرات مزاح و شوخی ۵۵۴
- گفتار حکیمانه ۴۵۱ ۵۵۷
- شرح و تفسیر: چه بهتر محبت از دو سر باشد ۵۵۸
- نکته: نقش داستان در زندگی انسان ۵۵۹
- گفتار حکیمانه ۴۵۲ ۵۶۳
- شرح و تفسیر: غنا و فقر - یفر ۵۶۴
- گفتار حکیمانه ۴۵۳ ۵۶۹
- شرح و تفسیر: پسر شوم زبیر ۵۷۰
- نکته: زبیر و عبدالله بن زبیر ۵۷۱
- گفتار حکیمانه ۴۵۴ ۵۷۵
- شرح و تفسیر: با این حال تکبر چرا؟ ۵۷۶
- نکته: بلای تکبر ۵۷۸
- گفتار حکیمانه ۴۵۵ ۵۸۱
- شرح و تفسیر: برترین شعرای عرب ۵۸۲
- نکته ها ۵۸۵
۱. شأن ورود این گفتار حکیمانه ۵۸۵
۲. امروز القیس کیست؟ ۵۸۶
۳. تمسک امام (ع) به اشعار پر معنای عرب ۵۸۸
- گفتار حکیمانه ۴۵۶ ۵۹۱
- شرح و تفسیر: تنها بهای وجود انسان ۵۹۲
- نکته ها ۵۹۴

۵۹۴.....	۱. هدف امام علیه السلام از نگرش دنیا
۵۹۵.....	۲. ارزش وجود انسان
۵۹۷.....	گفتار حکیمانه ۴۵۷
۵۹۸.....	شرح و تفسیر: دو کس هرگز سیر نمی شوند
۶۰۱.....	گفتار حکیمانه ۴۵۸
۶۰۲.....	شرح و تفسیر: حقیقت ایمان
۶۰۷.....	گفتار حکیمانه ۴۵۹
۶۰۸.....	شرح و تفسیر: مقدرات بر تدبیر ما پیشی می گیرد
۶۱۱.....	گفتار حکیمانه ۴۶۰
۶۱۲.....	شرح و تفسیر: بردباری و کی شتاب
۶۱۵.....	گفتار حکیمانه ۴۶۱
۶۱۶.....	شرح و تفسیر: غیبت نشانه ناتوانی است
۶۱۷.....	نکته: غیبت و آثار شوم آن
۶۱۹.....	حق الناس یا حق الله؟
۶۲۳.....	گفتار حکیمانه ۴۶۲
۶۲۴.....	شرح و تفسیر: بی اعتنایی به تعریف و تمجید
۶۲۶.....	نکته: مدح و تمجید در حد اعتدال
۶۲۹.....	گفتار حکیمانه ۴۶۳
۶۳۰.....	شرح و تفسیر: دنیا وسیله است نه هدف
۶۳۳.....	گفتار حکیمانه ۴۶۴
۶۳۵.....	شرح و تفسیر: پایان عمر بنی امیه
۶۳۹.....	گفتار حکیمانه ۴۶۵
۶۴۰.....	شرح و تفسیر: طایفه پرافتخار انصار
۶۴۱.....	نکته: فضایل انصار در قرآن و روایات اسلامی

۶۴۵	گفتار حکیمانه ۴۶۶
۶۴۷	شرح و تفسیر: یک تشبیه عجیب
۶۴۹	گفتار حکیمانه ۴۶۷
۶۵۰	شرح و تفسیر: پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) آیین الهی را سامان بخشید
۶۵۵	گفتار حکیمانه ۴۶۸
۶۵۶	شرح و تفسیر: یک پیشگویی مهم
۶۵۹	نکته‌ها
۶۵۹	۱. نکوهش شاید از بخل
۶۶۱	۲. فرق میان بیع مکروه و مایوس
۶۶۳	گفتار حکیمانه ۴۶۹
۶۶۴	شرح و تفسیر: هر دو گروه را پاک می‌شوند
۶۶۷	نکته‌ها
۶۶۷	۱. غلات و مفرطین چه کسانی هستند؟
۶۷۱	۲. ناصبی‌ها
۶۷۵	گفتار حکیمانه ۴۷۰
۶۷۶	شرح و تفسیر: حقیقت توحید و عدل
۶۸۱	گفتار حکیمانه ۴۷۱
۶۸۲	شرح و تفسیر: حق گفتار صحیح
۶۸۵	گفتار حکیمانه ۴۷۲
۶۸۷	شرح و تفسیر: باران‌های مفید
۶۸۸	نکته‌ها
۶۸۸	۱. صلاة الاستسقاء (نماز باران)
۶۹۱	۲. قطع برکات آسمانی بر اثر گناهان
۶۹۵	گفتار حکیمانه ۴۷۳
۶۹۶	شرح و تفسیر: ما به سوگ پیامبر نشستیم

۶۹۸	نکته‌ها
۶۹۸	۱. خضاب و رنگ کردن موها در اسلام
۶۹۹	۲. خضاب در اشعار شعرا
۷۰۱	گفتار حکیمانه ۴۷۴
۷۰۲	شرح و تفسیر: همسان شهیدان
۷۰۵	گفتار حکیمانه ۴۷۵
۷۰۶	شرح و تفسیر: گنج پایان‌ناپذیر
۷۰۹	گفتار حکیمانه ۴۷۶
۷۱۰	شرح و تفسیر: هم‌نیز مرا تحت فشار قرار مده
۷۱۱	نکته‌ها
۷۱۱	۱. چرا امام علیه السلام زیاد را به این منصب گماشت؟
۷۱۲	۲. چرا از یاد راز یاد بن ابیه می‌گفتند؟
۷۱۳	۳. عدالت و سختگیری و خشونت
۷۱۷	گفتار حکیمانه ۴۷۷
۷۱۸	شرح و تفسیر: از گناهی که کوچک می‌شمری بترس
۷۲۱	گفتار حکیمانه ۴۷۸
۷۲۲	شرح و تفسیر: مسئولیت سنگین دانشمندان
۷۲۴	نکته: آموزش کدام علم واجب است؟
۷۲۷	گفتار حکیمانه ۴۷۹
۷۲۸	شرح و تفسیر: دوستان پر تکلف
۷۳۲	گفتار حکیمانه ۴۸۰
۷۳۳	شرح و تفسیر: اسباب جدایی دوستان
۷۳۵	نکته: شرایط دوستی
۷۴۱	پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام (شرح تازه و جامعی بر نهج البلاغه)